

Sensorveiledning – Skoleeksamen Kontraktsrett I – Våren 2016.

Pensum

Pensumlitteratur er *Johan Giertsen, Avtaler*, tredje utgave (2014).

Av relevant tilleggs litteratur nevnes:

Jo Hov/Alf Petter Høgberg: Alminnelig avtalerett. Oslo 2009, *Geir Woxholth, Avtalerett*, 9. utgave. Oslo 2014, *Kåre Lilleholt: Kontraktsrett og obligasjonsrett*. I Knophs oversikt over Norges rett. 14. utgave ved Kåre Lilleholt. Særlig sidene 210-230 og s. 260-268. Oslo 2014. ISBN 978-82-15-01992-5.

Veiledningen bygger på lærebokens terminologi og systematikk. Det er selvsagt ingen mangel ved en besvarelse om den bygger på terminologi og systematikk hentet fra andre lærebøker,

Spørsmål 1: Hadde Lars Holm fått fullmakt til å binde Peder Ås?

Man kan gjerne allerede innledningsvis få fram at den aktuelle fullmaktstypen er oppdragsfullmakt, jf. avtl. § 18. Dersom noen helt kort nevner det grunnleggende utgangspunktet i avtl. § 10 første ledd om når en fullmakt binder fullmaktsgiver, er det helt i orden, så lenge man ser at bestemmelsen ikke er rettsgrunnlaget for drøftelsen.

Avtaleloven inneholder ikke nærmere bestemmelser om hva som skal til for at en fullmakt skal anses gitt. Man må derfor se hen til det alminnelige vurderingstemaet for binding, som vil gjelde tilsvarende for kompetansetildelinger¹: Har Lars Holm rimelig grunn til å tro at han har fått kompetanse (fullmakt) til å binde Peder? Vurderingstemaet kan forankres i rettspraksis, men det er i denne sammenheng ikke nødvendig med mer omstendelige utlegninger om konkrete dommer. Så lenge enighet ikke kan bevises, er vurderingen objektiv og må basere seg på partenes utsagn og omstendighetene for øvrig.

De nærmere retningslinjer for vurderingen som i rettspraksis og teori er oppstilt for binding vil ha overføringsverdi også til kompetansetildelinger. Hvorvidt Lars Holm har rimelig grunn til å tro at han kunne binde Peder, må bero på om utsagn fra Peder, sett i sammenheng med omstendighetene for øvrig, oppfyller de krav til konsisthet og spesifisering som oppstilles på bakgrunn av rettspraksis og teori. Kandidater som i denne drøftelsen trekker inn rettspraksis på en fruktbar måte, bør gis pluss. Lengre utlegninger om rettspraksis som i liten grad er egnet til å kaste lys over drøftelsen vil imidlertid gi begrenset uttelling.

Et sentralt utsagn er Peders utsagn om at han trengte «hjelp med å få solgt traktoren». Utsagnet er isolert sett forholdvis vagt. Det kan argumenteres for at «hjelp med» ikke er et typisk forpliktende utsagn og at det er lite konsist. Ordlyden i utsagnet gir ikke noe klart svar. Man kan her trekke inn andre forhold fra faktum: Det er tale om en mulig kompetansetildeling fra en venn til en annen. I et slikt tilfelle vil man gjerne ikke bruke like formelle uttrykk som ellers

¹ Det nevnes for ordens skyld at ordet kompetansetildeling brukes ikke i læreboken, og det er selvsagt ikke noe minus om denne terminologien ikke brukes.

Det kan også argumenteres for at «hjelp med» ikke er entydig med tanke på hvilken hjelp som skal gis. Samtidig brukes ordet «solgt», som muligens kan peke i retning av at han ble gitt kompetanse til også å inngå avtale om salg. Det er for øvrig heller ikke noe i utsagnet som indikerer at «hjelpen» utelukkende skulle knytte seg til markedsføring og salgsarbeid i forkant av salget, slik Peder anfører.

Man kan også ta opp betydningen av at Lars Holm driver med salg av landbruksutstyr: All den tid Holm nettopp driver med salg kan det kanskje isolert sett tale for at han hadde rimelig grunn til å oppfatte det som han fikk fullmakt til å selge. Noe tungtveiende argument er det likevel neppe.

Dersom fullmakt til å selge skal anses gitt, må det også være noenlunde klart hva fullmakten nærmere går ut på (spesifikasjon). Det særlig interessante her er om forhold rundt prisen for traktoren er tilstrekkelig klargjort. I alminnelighet må det gjerne forventes at forhold knyttet til minstepris er avklart eller at det eventuelt er tilstrekkelig klart at fullmektig kan selges til den pris markedet er villig til å betale.

Lars har anslått en mulig minstepris og Peder har gitt uttrykk for at han forventer noe mer. Utsagnet fra Lars angir ikke noen klar minstepris, men det kan muligens anses som underforstått at det var den prisen som ville kunne forventes oppnådd ved et regulært salg. Peders utsagn gir uttrykk for en prisforventning, men sier ellers lite om hva en eventuell fullmakt nærmere går ut på med tanke på fastsettelse av pris. Dersom det ellers var tilstrekkelig klart at en fullmakt ble gitt, ville det gjerne være uproblematisk å legge til grunn at fullmakten gikk ut på å selge til markedspris. Sett i sammenheng med uklarheten for øvrig kan det imidlertid neppe uten videre legges til grunn.

Noen vil kanskje også ta opp betydningen av Holms etterfølgende atferd. At Holm forsøkte å kontakte Peder før han inngikk avtale med Marte kan kaste lys over hvordan han oppfattet forholdet. I utgangspunktet er dette et bevismessig forhold, men det må likevel være kurant å ta dette opp som en del av den samlede vurderingen. Dersom det hadde vært tale om et salg ved eller over den «prisantydningen» Peder gav, ville det kanskje gi en klar indikasjon på at Holm heller ikke oppfattet det som om han hadde fått tildelt fullmakt til å binde Peder. Når det som her var tale om en pris under begges antakelser om pris, gir det kanskje uansett ikke noen særlig veiledning, siden det kan tas som et uttrykk for at Lars uansett ville forvisse seg om at et salg var i orden for Peder.

Samlet sett fremstår det som uklart om utsagnet fra Peder, sett i sammenheng med omstendighetene for øvrig, med rimelighet kan oppfattes som en fullmaktstildeling. Uklarheten her knytter seg særlig til manglende konsisitet, men også manglende spesifisering knyttet til pris for traktoren. Noen vil kanskje komme inn på hvem som har risikoen for uklarheten. I denne sammenheng vil det ikke være relevant å trekke inn uklarhetsregelen, som hører hjemme i tolkningslæren. Manglende konsisitet vil i utgangspunktet være et argument mot at Lars er tildelt fullmakt til å binde Peder. Dette må igjen ses i sammenheng med at Lars har risikoen for om han har fullmakt, og i motsatt fall selv kan bli ansvarlig eller bundet. Uklarheten vil dermed ikke uten videre ramme en godtroende tredjemann, her Marte Kirkerud.

Det bør være åpent for begge konklusjoner, men jeg heller i retning av at Lars Holm ikke kan anses å ha blitt tildelt fullmakt til å binde Peder.

Spørsmål 2: Forutsatt at Lars Holm hadde fått fullmakt: Er det inngått bindende avtale mellom Peder Ås og Marte om salg av traktoren til kr. 45 000?

Utgangspunktet vil være avtl. § 10 første ledd: «Foretar fuldmægtigen en retshandel i fuldmagtsgiverens navn og indenfor fuldmagtens grænse, stifter retshandelen ret og pligt umiddelbart for fuldmagtsgiveren.»

Det er ut fra faktum ingen tvil om at det er foretatt en «retshandel». Lars Holm har tilbudt traktoren for kr. 45 000 og Marte har akseptert. Faktum legger ikke opp til nærmere problematisering av dette og omstendelige utlegninger om selve avtalemekanismen gir lite uttelling. En kort klargjøring av hvorfor vilkåret er oppfylt er imidlertid helt fint.

Det neste vilkåret som er viktig å være oppmerksom på er «i fuldmagtsgiverens navn». I utgangspunktet tilsier ordlyden at fullmakten må ha kommet til uttrykk utad: Det må være kommunisert til tredjemann at man opptrer på prinsipalens vegne. I dette tilfellet er det ikke opplyst verken i annonse eller ved selve avtaleinngåelsen at Lars Holm opptrer på vegne av Peder. Noen vil kanskje stoppe der, og det kan ikke anses som noen kvalifisert svikt.

Man kan likevel med fordel gå et skritt videre og spørre om det får noen betydning at Peder faktisk hadde gitt fullmakt til Lars (noe som er forutsetningen under denne drøftelsen). Peder har i og for seg rett i sin anførsel om at Marte ikke hadde noen rimelig forventning om at Peder skulle bli bundet. For Peder sin del var det likevel påregnelig at han kunne bli bundet ved at Lars Holm i forbindelse med salget gjorde oppmerksom på at Peder var selger. Kan det at fullmaktsforholdet var tenkt kommunisert utad være tilstrekkelig for at Peder likevel blir bundet? Kandidater som reiser dette spørsmålet bør få god uttelling alene ved å ha sett problemstillingen. Klarer man å få frem noen relevante argumenter gir det ytterligere uttelling. Mulige argumenter kan være at avtalerettslig binding i utgangspunktet bygger på at viljen til å binde seg er kommunisert utad. Samtidig vil det være fullt påregnelig for Peder at han blir bundet dersom det inngås en avtale som ligger innenfor fullmaktens grænse. Hvordan man konkluderer dersom dette spørsmålet først reises, bør være av mer underordnet betydning.

Dersom man i det hele tatt ikke ser at vilkåret «fuldmagtsgiverens navn» ut fra faktum er problematisk, er det en nokså klar svikt.

Faktum innbyr også til å drøfte det neste vilkåret «indenfor fuldmagtens grænse». Dersom man har konkludert med at vilkåret «fuldmagtsgiverens navn» ikke er oppfylt, bør dette spørsmålet drøftes subsidiært. Her må det likevel være en viss takhøyde for at dette er kandidater på første studieår, som gjerne ennå ikke kan forventes å ha full oversikt over i hvilke tilfeller man bør drøfte subsidiært.

Her bør man relativt raskt klargjøre at siden det er tale om en oppdragsfullmakt, vil rett og legitimasjon være sammenfallende, jf. avtl. § 11, 2. ledd, jf. § 10 første ledd. Spørsmålet blir da mer presist om det lå innenfor fullmaktens grænse å selge traktoren for kr. 45 000. Dette

blir et spørsmål om fullmakten skulle forstås å inneholde en minstepris eller om Holm stod mer eller mindre fritt, slik at han i alle fall kunne selge til markedspris. Dette blir et spørsmål om tolking av fullmakten etter alminnelige tolkningsprinsipper. Drøftelsen her kan innebære en viss overlapp til drøftelsen under spørsmål 1, noe som må godtas. Utsagnene om pris er vage. Peder uttaler seg om sine prisforventninger, men han angir ingen tydelig minstepris. Et poeng her er at når det først legges til grunn at fullmakt er gitt, kan det være større grunn til å legge risikoen for uklarhet over på Peder, jf. for så vidt den alminnelige uklarhetsregelen. Dermed er det kanskje mest nærliggende å konkludere med at avtalen ligger innenfor fullmaktens grense.

Spørsmål 3: Er det inngått bindende avtale mellom Lars Holm og Marte?

I denne oppgaven er det ikke formulert noen uttrykkelig forutsetning med tanke på hva som er årsaken til at Peder ikke er bundet. Tanken er at spørsmålet skal kunne behandles uavhengig av dette. Om noen tar bestemte forutsetninger her, må det like fullt være greit. Poenget her er at man skal få frem det helt grunnleggende: Den som utad opptrer i eget navn blir bundet dersom vilkårene for avtalebinding ellers er oppfylt: Når Marte inngår avtale med Lars Holm har hun også rimelig grunn til å tro at han blir forpliktet, så lenge han ikke har opplyst at han egentlig opptrer på Peders vegne. Dette grunnleggende utgangspunktet ble formulert i Rt. 1980 s. 1109 (Fekete):

«Også i disse forhold må utgangspunktet være den alminnelige avtalerettslige regel om at den som inngår en avtale - her disponentselskapet - selv blir ansvarlig overfor medkontrahenten når noe annet ikke er markert eller klart forutsatt mellom partene.»²

Dersom man kjenner dommen eller «Fekete-prinsippet teller det positivt. Spørsmålet vil imidlertid også kunne løses på en helt forsvarlig måte ved mer alminnelige avtalerettslige betraktninger.

Oppgaven spør uttrykkelig etter bundethet. Dermed er ikke avtaleloven § 25 direkte aktuell.³ Bestemmelsen kan imidlertid anses å bygge på den ide at fullmektigen har risiko for at han i det hele tatt har fullmakt og at konsekvensen av ikke å ha «fornøden fuldmagt» er at han blir ansvarlig for den positive kontraktsinteressen.⁴ Bestemmelsen bygger imidlertid på en forutsetning om at det finnes en oppgitt fullmaktsgiver («oppgivne fuldmagtsgiver»), noe som ikke er tilfelle her. En tilnærming med utgangspunkt i avtl. § 25 vil derfor bli mindre treffende og kandidater som eventuelt tar utgangspunkt i denne bestemmelsen vil nok gjøre det unødvendig vanskelig for seg selv. Dersom man med utgangspunkt i bestemmelsen klarer å få

² Dommen er omtalt i læreboken s. 285.

³ Bestemmelsen er bare kort omtalt i læreboken s. 296, slik at man ikke kan forvente noen grundig eller detaljert kunnskap om denne litt vanskelig tilgjengelige bestemmelsen.

⁴ § 25. Den, som optræder som fuldmægtig for en anden, indestaaer for, at han har fornøden fuldmagt. Godtgjør han ikke, at han det har, eller at retshandelen senere er blit godkjendt eller av andre grunde er bindende for den, paa hvis vegne den er foretat, skal han erstatte den skade, tredjemand lider ved, at retshandelen ikke kan gjøres gjældende mot den opgivne fuldmagtsgiver. l

Denne regel kommer dog ikke til anvendelse, hvis tredjemand forstod eller burde ha forstaat, at den, som har foretat retshandelen, ikke hadde fornøden fuldmagt. Heller ikke kommer den til anvendelse, hvis den, som har foretat retshandelen, handlet i henhold til en fuldmagt, som var ugyldig eller uvirksom av en grund, han var uvidende om, og som tredjemand heller ikke kunde regne paa, at han kjendte til.

frem grunnleggende og relevante betraktninger, som viser forståelse, bør en tilnærming med utgangspunkt i avtl. § 25 likevel ikke anses som klart forfeilet. Dersom noen tar opp både «Fekete-prinsippet» og avtl. § 25 vil det også være forsvarlig.

Spørsmål 4: Må Ulla Ås godta reforhandling av felleskostnadene?

Den kompliserende faktoren i spørsmålet ligger særlig i at det er en tredjemann som har overtatt kontraktsforpliktelsene («trådt inn i avtalen»). Utgangspunktet er da at Ulla Ås overtar de rettigheter og forpliktelser som fulgte av avtalen mellom Hans Tastad og Ole Vold. Dette med at tredjemann trer inn i avtalen kan nok være litt fremmed for kandidatene, men formuleringen «trådt inn» skal kunne gi en klar ledetråd med tanke på at det ikke skal forstås som en ny selvstendig avtaleinngåelse mellom Ulla Ås og Hans Tastad.

Hvorvidt Ulla må godta reforhandling vil bero på en tolking av avtalen. Den helt overordnede problemstillingen formuleres hos Giertsen (s.116) som et spørsmål om «hva som er den rimelige forståelsen, eller den mest nærliggende forståelsen, alle forhold tatt i betraktning.» Kandidatene bør ellers få fram at tolkningslæren er ulovfestet og er utviklet gjennom rettspraksis og juridisk teori.

Et grunnleggende utgangspunkt for tolkingen er den subjektive fellesstandard. Dersom det kan bevises at partene ved avtalens inngåelse var enige om hvordan den skal forstås, vil det være avgjørende for tolkingen. Etter faktum er det ikke tvilsomt at Ole Vold ved avtaleinngåelsen, til tross for klausulen om rett til forlengelse på samme vilkår, godtok at avtalen skulle reforhandles med tanke på felleskostnader. Spørsmålet er så om denne felles forståelsen også vil være avgjørende for Ulla Ås.

På grunnlag av høyesterettspraksis kan det formuleres som et utgangspunkt at objektiv tolking står sentralt i avtaler mellom profesjonelle (se henvisninger til rettspraksis Giertsen s.128-129) Man kan gjerne også få fram at begrunnelsen for dette er hensynet til forutberegnelighet. Utgangspunktet kommer bl.a. til uttrykk i Rt. 2002 s. 1155(Hansa-dommen).

«At prinsippet om objektiv fortolkning har særlig styrke i avtaler mellom næringsdrivende, understrekes av forretningslivets behov for sikkerhet og forutberegnelighet, som åpenbart fremmes best av en tolkning basert på objektive, tilgjengelige elementer. Jeg antar også at det er riktig, som fremholdt av den ankende part, at betydningen av en fortolkning basert på avtalens ordlyd kan være økende. Det forekommer formentlig ofte at tredjeparter må forholde seg til avtalte rettigheter, enten i forbindelse med garanti- eller sikkerhetsstillelse eller ved overdragelser, for eksempel av fast eiendom med tilknyttete utleieavtaler. Hensynet til tredjeparter taler for en objektiv fortolkning basert på avtalens tekst. Jeg viser i så måte til Rt-1998-1584, som riktignok gjaldt tolkning av selskapsvedtekter ved forkjøpsrett til aksjer.»

For det konkrete faktum vil hensynet til forutberegnelighet for Ulla Ås tilsi at hun ikke blir bundet til en forståelse av avtalen som ikke kan utledes fra avtaleteksten.

Hansa-dommen kan imidlertid indikere at den felles forståelsen likevel kan få avgjørende betydning. Det ovenfor siterte avsnittet fortsetter med:

Men subjektive fortolkningsmomenter har også sin selvsagte plass i næringslivets kontrakter. *Kan det påvises at kontraktspartene har hatt en felles forståelse som avviker fra kontraktens ordlyd, må dette legges til grunn i rettsforholdet mellom dem.* Det generelle utgangspunkt jeg har angitt kan likevel ha betydning for den bevisstyrke som i slike tilfeller må kreves.»

Mens man må forvente at alle kjenner til det grunnleggende synspunktet om at objektiv tolkning står sentralt ved avtaler mellom profesjonelle, kan det etter min vurdering ikke forventes at alle kjenner eller husker denne uttalelsen i Hansa-dommen. De flinkeste kandidatene vil gjerne uansett se at spørsmålet om objektiv tolking kan komme på spissen i tilfeller hvor det beviselig foreligger en felles forståelse,

Etter faktum i oppgaven er det klart at det foreligger en opprinnelig felles forståelse. Uttalelsen i dommen gjelder ikke direkte et forhold som dette, der forpliktelsene etter avtalen er overtatt av tredjemann. Hvis tilsvarende legges til grunn overfor tredjemann, her Ulla Ås, innebærer det at hun har risikoen for en forståelse som er lagt til grunn mellom de opprinnelige parter, men som ikke er nedfelt i den skriftlige avtalen. Det kan argumenteres for at den som trer inn i en kontrakt i prinsippet kan undersøke om det foreligger forhold av betydning for avtaleforståelsen. Uten nærmere foranledning til å undersøke synes dette likevel å være et strengt krav å stille, og hensynet til forutberegnelighet og hensynet til å unngå unødvendige tvister, taler mot å stille et slikt krav. Etter faktum her er det for øvrig ikke noe som tilsier at Ulla hadde grunn til å tro at avtaleklausulen ikke skulle tas på ordet.

Selv om en bevist felles forståelse kan legges til grunn mellom de opprinnelige partene, tilsier altså hensynet til forutberegnelighet og omsetningens sikkerhet at den objektive forståelsen må være avgjørende overfor en godtroende tredjemann.⁵

Man kan i prinsippet spørre om det uavhengig av den felles forståelsen mellom Tastad og Vold, kunne utfylle avtalen med en slik reforhandlingsklausul. Faktum gir likevel ikke noe (f.eks. henvisning til bransjepraksis e.l.) som skulle tilsi at det var mulig å utfylle avtalen. Om noen kort skulle nevne problemstillingen, er det bare positivt, men omfattende oppkonstruerte drøftelser av dette vil gi liten uttelling.

Dersom noen tar utgangspunkt at det skjer en selvstendig avtaleinngåelse mellom Tastad og Ulla Ås, vil man uansett måtte ta stilling til betydningen av den opprinnelige enigheten om reforhandling mellom Tastad og Vold. En mulig tilnærming vil da være å spørre om avtalen må anses inngått under den forutsetning at Ås ble forpliktet også av det som fulgte av muntlig enighet mellom de tidligere avtalepartene. En innfallsvinkel med utgangspunkt i at det skjer en selvstendig avtaleinngåelse kan ikke anses som forfeilet, og man må ved vurderingen se hen til om det som skrives er forstandig innenfor rammene av alminnelig tolkningslære.

Vurderingen:

Opgaven kan ikke anses å være spesielt omfattende. Det kan kreve en del tid å få oversikt over faktum, men dersom man treffer på problemstillingene vil nok oppgaven kunne besvares relativt kort. Jeg tar derfor som utgangspunkt at tidsnød i liten grad vil kunne være noen

⁵ Dette kunne også vært begrunnet i ekstinksjonssynspunkter, men det kan ikke forventes at kandidatene ser dette som en mulig tilnærming.

«unnskyldningsgrunn». Videre må det kunne forutsettes at selv besvarelser i øvre sjikt vil kunne være relativt korte: Kvalitet går foran kvantitet.

Spørsmål 1 er nok det spørsmålet som ligger nærmest problemstillinger man har jobbet med på kurset. Selv om spørsmålet gjelder kompetansetildeling (fullmakt), vil man kunne trekke vekslers på det man har lært om bindingslæren. Studentene har også skrevet en oppgave om tildeling av fullmakt. Dette spørsmålet må det derfor forventes at de fleste får en del ut av. Vurderingen av må ses i lys av kvaliteten på den konkrete drøftelsen, herunder hvorvidt man klarer å gi en treffende beskrivelse av det generelle vurderingstemaet og knytte det opp mot de andre mer generelle retningslinjene. Det forventes ikke nødvendigvis at alle momenter som er nevnt over berøres, og noen kan også ha sett andre relevante momenter. Hvis drøftelsen inneholder utsagn som indikerer svikt i forståelsen trekker det klart ned. Skjønnsom bruk av rettspraksis teller positivt.

Noe som går igjen hos en del på dette spørsmålet, er at man tar utgangspunkt i tolking av fullmakten eller avtalen mellom Ås og Holm. Velvillig forstått er da utgangspunktet at det da er inngått et fullmaktsforhold eller en avtale, men slik at det er uklart om dette medfører kompetanse til å binde. Tilnærmingen blir mindre treffende for det første siden fullmakt i avtalelovens forstand impliserer en eller annen kompetanse til å binde fullmaktsgiver. For det andre blir det uansett slik at tolkingen av fullmakten (i vid forstand) eller avtalen, må føre tilbake til om fullmakten eller avtalen inneholder en kompetansetildeling, noe som må avgjøres etter bindingslæren. Dersom man kommer seg raskt tilbake til dette, er det et mindre problem at man har tatt utgangspunkt i tolking. For en del blir drøftelsen en lett blanding av tolkningslæren og bindingslæren, noe som bidrar til svak presisjon, og som må medføre trekk ved vurderingen.

Spørsmål 2: Vilkåret om at rettshandelen har skjedd i fullmaktsgivers navn er et grunnleggende vilkår, men det er ikke gitt at alle har reflektert nærmere over hva som ligger i dette. Det bør likevel forventes at man ser at vilkåret aktualiseres.

Det ser ut som en god del ikke får med seg dette poenget. Av de beste besvarelsene (A-nivå) bør vi nok som utgangspunkt forvente at poenget er sett, men det bør ikke legges til grunn helt kategorisk hvis besvarelsen ellers holder et gjennomgående solid nivå

Det kan ikke forventes at alle ser spørsmålet knyttet til at fullmakt tross alt er gitt, men bare unnlatt kommunisert utad. Som nevnt over, må det gi god uttelling om man ser problemstillingen og klarer å få frem noen relevante momenter. Siden man er på et litt ukjent område (sett i forhold til hva som er uttrykkelig omtalt i pensum), bør det ikke slås hardt ned på om argumentasjonen kan bli litt «frirettslig» for de som i det hele tatt har sett dette siste spørsmålet.

Ved nivåkontrollen har jeg ikke sett noen som har gått videre på en slik problematisering, og vi kan nok ikke forvente det, heller ikke av besvarelser i øverste sjikt.

Spørsmålet om en evt. fullmakt ligger utenfor «fuldmagtens grænse» skal være mer kjent område. Her er det viktig at man får klart fram det grunnleggende poenget om at rett og

legitimasjon er sammenfallende for oppdragsfullmakter.⁶ Trør man feil her, trekker det klart ned.

Det viser seg at svært mange drøfter spørsmålet knyttet til tilbud/aksept ganske omfattende, her eller under spm. 3. Vi må kanskje ha en viss overbærenhet med at mange, også av de flinkeste kandidatene, har helgardert seg her. Mer omfattende drøftelser av spørsmålet bør nok i seg selv ikke være til hinder for beste karakter. Det er like fullt et pluss for de kandidater som er trygge nok til å skjære gjennom. For svakere kandidater bør det heller ikke være så mye ekstra uttelling ved slike drøftelser, selv om de holder et ok nivå. Kunnskap og forståelse om bindingslæren er først og fremst tenkt testet under spørsmål 1.

For spørsmål 3 bør det ikke nødvendigvis anses som en fatal feil om man har brukt avtl. § 25. Her må man vurdere den individuelle tilnærmingen, og se om man også med en slik tilnærming får vist forståelse for det mer grunnleggende. Av kandidater i det øvre sjikt bør man likevel som den store hovedregel forvente at man løser spørsmålet med utgangspunkt i «Fekete-prinsippet» eller eventuelt med utgangspunkt i mer grunnleggende avtalerettslige betraktninger.

Erfaringen fra nivåkontrollen tilsier at de som utelukkende behandler avtl. § 25 får lite ut av det. En del ender opp med en drøftelse av om det foreligger en «skade», og da har men beveget seg nokså langt bort fra det oppgaven spør etter.

Både A- og B-besvarelser bør som utgangspunkt ha fått med sentrale poenger i spørsmål 2 og 3, og i alle fall på ett av spørsmålene bør man treffe.

Spørsmål 4 knytter seg til tolkningslæren, som har vært tema i oppgaver på kurset. Det ligger imidlertid en tiltenkt utfordring i at det gjelder en situasjon hvor tredjemann har trådt inn i avtalen. Det må forventes at kandidatene har kontroll på de mer grunnleggende utgangspunkter i tolkningslæren. Det må herunder forventes at kandidatene kjenner til rettspraksis om betydningen av objektiv tolking ved avtaler mellom profesjonelle. Ved vurderingen bør det også ses hen til om man klarer å trekke inn hensyn på en god måte. Kandidater som på en god måte evner å problematisere nyanser som nevnt ovenfor bør gis god uttelling.

Erfaringen fra nivåkontrollen tilsier at det er få som makter å angripe spørsmålet helt optimalt. Vi må nok være åpne for ulike innfallsvinkler for å avgjøre om Ås er bundet av de opprinnelige vilkårene, herunder må også argumentasjon knyttet til vedtakelse aksepteres. Man må se hen til metodisk ryddighet og om man får frem de sentrale hensyn som gjør seg gjeldende, med en tilstrekkelig rettslig forankring.

Noen drøfter utelukkende ut fra avtl. § 36 (og noen § 33). Dette blir emm. en lite heldig tilnærming, siden det da er forutsetningen at Ås i utgangspunktet er bundet av en reforhandlingsklausul. Selv om faktum er litt krevende, må det like fullt kunne forventes at man har forståelse for sammenhengen mellom regelsettene. Det er for øvrig lite i faktum som gir oppfordring til å drøfte om vilkåret var urimelig dersom det først gjelder for Ås. Å bare

⁶ Det er selvsagt ikke noe krav at man bruker selve terminologien rett og legitimasjon.

drøfte ut fra disse regelsettene taler som utgangspunkt mot å bedømme en besvarelse til å være i det øvre sjikt (A/B).

Ved den samlede karakterfastsettelsen blir det som vanlig en totalbedømmelse. A- besvarelser bør forventes ikke å ha klare svikt i de enkelte deler og nivået må gjennomgående være høyt med tanke på metode, det materielle og det språklige. Selvstendighet og evne til problematisering skal honoreres, og besvarelser som fremstår som selvstendige og gjennomgående viser god forståelse bør kunne havne i A-sjiktet selv om det er enkelte glipp underveis. For B-besvarelser må det også kreves et gjennomgående godt nivå, her bør det likevel være noe større rom for glipper underveis. Som utgangspunkt bør heller ikke B-besvarelser ha klare svikt.

En C-besvarelse vil gjerne typisk kjennetegnes ved at kandidaten viser en god del kunnskap i den fortløpende framstillingen, men slik at besvarelsen blir mindre overbevisende med tanke på å vise selvstendig forståelse. Innslag av mer graverende feil i en ellers god besvarelse, kan også vippe en besvarelse fra B til C.

Besvarelser som er mangelfulle både når det gjelder kunnskap og forståelse vil havne i D-sjiktet. Også besvarelser som viser en god del kunnskap, men der det gjennomgående blir klart svakt med tanke på forståelse vil fort måtte vurderes til en D. Gjentatte klare svikt indikerer D-nivå eller svakere.

E-besvarelsene vi typisk ha gjennomgående kvalifiserte svakheter, men slik at det likevel er noe av verdi i besvarelsen med tanke på kunnskap og forståelse.

Stryk-besvarelser vil kjennetegnes av gjennomgående kvalifiserte svikt både med tanke på kunnskap og forståelse.

Dersom enkelte spørsmål blir stående ubesvart skal det i seg selv gis et markert trekk.

Erfaringen fra nivåkontrollen tilsier at oppgaven har falt kandidatene relativt vanskelig, og oppgaven har gjerne vært mer krevende en noen av de andre eksamensoppgavene senere år. Det skal likevel ikke være slik at det ikke skal være mulig for de flinkeste kandidatene å oppnå beste karakter. I den forbindelse er det kanskje særlig to ting man kan ha i mente: Det må tas høyde for at man tar opp noen spørsmål som oppgaven ikke nødvendigvis legger opp til, så lenge det er noenlunde skjønnsomt, herunder må vi nok som nevnt godta mer utførlige drøftelser av tilbud/aksept under spørsmål 2 eller 3. Videre må man som nevnt også for de beste kandidatene være åpne for ulike tilnærminger under spørsmål 4.

Bergen 13. mai 2016

Hilde Hauge

Kursansvarlig